

Aan: het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Venlo
Van: fractie EENLokaal
Schriftelijke vragen ex. artikel 44 reglement van orde
Belfeld 5 december 2023

Onderwerp: historisch Erfgoed: smalspoortunneltjes kleiwinning Tegelen

Ons historisch erfgoed is het erfgoed van ons, en de toekomstige generaties. EENLokaal ziet mooie zaken gebeuren. Zo hebben we de van origine Belfeldse historische hijskraan via Velden naar de Lage Loswal in Venlo-centrum gebracht, in vol ornaat. De Erfgoedroute leidt langs heel veel erfgoed in Venlo-centrum.

Maar ook buiten het stadscentrum, bevindt zich erfgoed. Dit erfgoed verdient het net zo goed, “beleefbaar” gemaakt te worden en in goede staat te blijven. Ook buiten de bebouwde kom. Belfeld en Tegelen kennen beide een rijke historie in klei, dakpannen en gresbuizen. De klei werd vanaf de kleigroeven op de Steilrand per smalspoor naar de fabrieken richting de dorpen gebracht. Aanvankelijk met de paardentram, later met een diesellocomotief. Gezien de hoogteverschillen werd er ook gebruik gemaakt van spoortunneltjes.

Al dit erfgoed aldaar bleef min of meer buiten het blikveld van onze inwoners.

In [2013](#) meldde Omroep Venlo dat het college € 20.000 zou toevoegen aan de € 34.000 die de provincie eerder beschikbaar stelde. “Met het geld worden de tunnels van de oude smalspoorlijnen in het gebied Egypte hersteld. Ook worden er stukken spoor opnieuw aangelegd voor kinderen die naar de speeltuin gaan.”

In [februari 2015](#) werd de opknapbeurt afgerond en [in maart 2015 feestelijk onthuld](#), zo meldde destijds de Omroep. Meteen in 2015 werd een van de tunnels al [ernstig vernield](#).

Restauratie tunnels bij speeltuin voltooid

TEGELEN

Een jaar nadat de gemeente Venlo 20.000 euro beschikbaar stelde, bovenop de eerder verleende provinciale subsidie van 34.000 euro, is de restauratie van de drie smalspoortunnels bij speelpark Klein Zwitserland voltooid. Dinsdag 11 maart is de feestelijke oplevering.

T.C. 5/3.14.

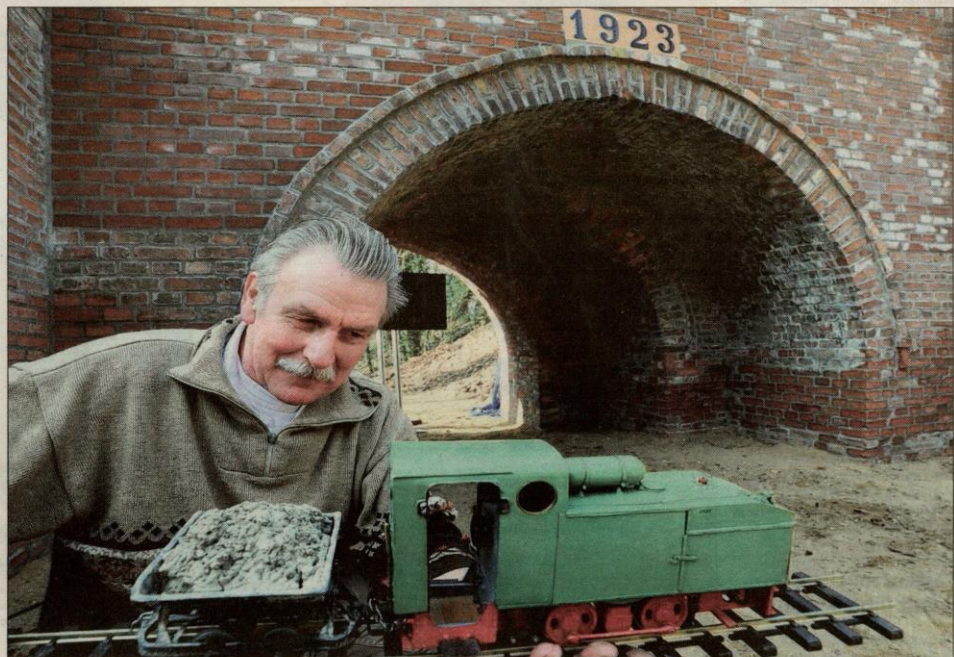
Met het geld werden de tunnels van de oude smalspoorlijnen in het gebied Egypte hersteld. Daarnaast zijn er stukken spoor opnieuw aangelegd voor kinderen die naar de speeltuin gaan. De tunnels, die vroeger werden gebruikt voor het vervoer van klei, gaan deel uitmaken van Klein Zwitserland

Cultuurhistorie op de kaart ^{12/3 014}

Venlo heeft drie historische bouwwerken in ere hersteld. Cultuurhistorie leeft, zo is straks ook te zien op de interactieve cultuurhistorische kaart.

door Harry Lückner

Er was een tijd dat in Venlo niet zo moeilijk werd gedaan over het omduwen van (historische) panden. Nu leven we in een periode waarin er niet geklaagd hoeft te worden over de belangstelling voor (Venlose) cultuurhistorie. Kijk eens naar recente projecten als de restauratie van de Nedinscotoren of de panden in de Venlose Grote Kerkstraat. Gisteren kwamen er weer drie items bij: de smalspoortunnels in het Tegelse speelpark Klein Zwitserland. Venlo heeft de afgelopen twee jaar in samenwerking met cultuurhistorische instellingen al die historische bouwwerken en plekken in kaart gebracht. „Een kaart met duizenden records. Variërend van gebouwen en bouwsels tot wegen en plekken waar ooit iets stond. Dat kan een gebouw zijn of de plek waar de galg stond”, zegt Roy Denessen, beleidsmedewerker monumenten bij de gemeente Venlo.

Hay van Rhee maakte een miniatuurversie van het treintje dat straks weer onder de smalspoortunnel moet rijden.

foto Lé Giesen

Denessen, beleidsmedewerker monumenten bij de gemeente Venlo. Vanneer het meezit gaat de interactieve variant van de kaart nog dit jaar online. Door een klik op het item, krijg je de bezoeker meteen alle informatie erover te lezen. Daarmee maakt Venlo van de nood een eugd, want de gemeente is wettelijk verplicht cultuurhistorie in kaart te brengen en het op te nemen in het beleid. „Op deze manier maken we ze toegankelijk voor

Hay van Rhee maakte een miniatuurversie van het treintje dat straks weer onder de smalspoortunnel moet rijden.

foto Lé Giesen

een breed publiek.” De kaart beslaat het tijdvak dat begint in de Romeinse tijd en eindigt bij de periode van de Wederopbouw. Waarbij natuurlijk wel moet worden opgemerkt dat de kaart waarschijnlijk niet helemaal volledig zal zijn. „Het is dan ook een groeikaart”, zegt Denessen. Drie cultuurhistorische items die

vast en zeker op de kaart zullen staan, werden gisteren aan het pu-

► **Drie smalspoortunnels werden de afgelopen jaren opgeknapt, nu onderdeel van Klein Zwitserland.**

blijk gepresenteerd nu ze helemaal zijn opgeknapt. Het gaat om drie zogenoemde smalspoortunnels in het Tegelse Speelpark Klein Zwitserland. Bouwsels die herinneren aan de jaren dertig toen de plek waar de speeltuin nu ligt nog een groeve was waarin klei werd afgegraven. Om de Tegelse werklozen aan het werk te krijgen, werd in de

groeve van 1938 tot 1939 de speeltuin aangelegd. En juist in die speeltuin krijgen de tunnels weer een nieuwe functie. Als speelobject waarmee kinderen avonturen beleven. En waar onderdoor straks zelfs weer een treintje uit de jaren dertig moet rijden. Omdat cultuurhistorie niet alleen is om op een kaart te zetten.

Berichten van de Tegelse Courant en de Limburger

In Tegelen zijn 5 smalspoortunnels, allen Rijksmonumenten. Met het geld dat in 2013 door onder meer uw college beschikbaar is gesteld, zijn de drie tunnels nabij speelpark Klein Zwitserland opgeknapt. In een brief van de gemeente (REWLE/2014/2293) wordt aangegeven dat deze tunnels deel gaan uitmaken van Speelpark Klein Zwitserland. De situatie 10 jaar later is schrijnend. De tunnels zijn niet bij de speeltuin betrokken, er is geen rails en treintje, regelmatig is er sprake van afvaldump en brandstichting, de tunnels zijn slecht bereikbaar, maken geen deel uit van fiets- en wandelroutes, zijn met groen overwoekerd. Ze verdienen volgens de Heemkundige Kring en EENLokaal niet het verscholen leven en verval dat ze nu hebben.

Vraag 1

Waarom zijn de drie smalspoortunnels niet bij het speelpark betrokken? Wat is de status van de drie spoor tunnels, de rails en de kleitram in relatie tot Klein-Zwitserland?

Vraag 2

Welke afspraken zijn er over gebruik en beheer van de tunnels door Klein Zwitserland? Bestaan er ten aanzien van gebruik en beheer van de tunnels, aanleg van rails en gebruik door een kleitram verplichtingen die nog niet ingevuld zijn? Zo ja, gaat de gemeente hier nog actie ondernemen of is de gemeente nog in gesprek? Zo ja, wat zijn de afspraken en zo nee, waarom niet?

Vraag 3

Is het college het met EENLokaal eens dat opwaardering van dit erfGOUD ter plekke juist nu goed zou passen met het centrumplan Tegelen, waar het thema smalspoor ook onderdeel van de inrichting gaat zijn?

Naast deze drie tunnels zijn er twee Rijks monumentale smalspoortunnels in 2018 afgesloten en omgevormd tot vleermuisverblijven. Bij de smalspoortunnel onder het spoor op Egypte staat sinds dit voorjaar een informatiebord als onderdeel van het wandelknooppuntennet, een project van de Wijkraad de Noordkern in samenspraak met de Heemkundige Kring Tegelen. Verder naar het zuiden ligt de spoortunnel. [De Hondsdiek](#) (ten zuiden van Donkesven) in Tegelen. Deze tunnel is ook opgenomen in een wandelroute, maar heeft verder geen exposure: de tunnel kan vanaf één zijde in het geheel niet benaderd worden, bevat geen informatiebord en heeft een troosteloze aanblik.

Vraag 4

Wat is de staat van deze smalspoortunnel en heeft de gemeente nog plannen om deze tunnel beter voor het voetlicht te brengen?

In de documentatie over het smalspoor zelf staat dat het smalspoor grotendeels verdwenen is. Ook na 1990 is er stapsgewijs nog veel spoor in de buurt van de 3^e Heideweg opgeruimd, vele aftakkingen.

Sporadisch komt men nog kleine stukjes tegen, echter aan de 3e Heideweg ligt nog een vrij lang stuk, dat je hier en daar nog net kunt zien. EENLokaal is van mening dat dit historische erfgoed moet blijven liggen en (deels) zichtbaar gemaakt. Het nog aanwezige smalspoor hindert niemand in de mobiliteit!

Enkele hectometers origineel smalspoor

Vraag 5

Gaat de gemeente ervoor waken dat dit deel ook niet nog eens opgeruimd gaat worden? Sterker nog: is of gaat de het college in gesprek met Heemkundige Kring en Wijkraad om te kijken hoe dit nog beter beleefbaar gemaakt kan worden en eventuele tot een monumentale status verheven kan worden met eventuele reparaties en verankering? Zo nee, waarom niet?

Vraag 6

Op welke wijze houdt de gemeente toezicht (BOA, groene wetten) op het gebruik van de tunnels en overige historische objecten in het buitengebied (zoals ook de recent geconserveerde resten van het filterhuisje Snelle Sprong in Tegelen) ter voorkoming en opsporing bij vernielingen en brandstichting? En wil de gemeente dit toezicht intensiveren? Zo nee, waarom niet?

Fractie EENLokaal

Leon van den Beucken